

4 Programma Ondernemend Zeeland

Inleiding en ontwikkelingen

Zeeland scoort op dit moment goed op macro-economische parameters. Hiermee bedoelen we bruto regionaal product, werkloosheidscijfer, inkomen per hoofd van de bevolking en toegevoegde waarde. Tegelijkertijd staat de Zeeuwse economie voor grote uitdagingen, zoals door de erg krappe arbeidsmarkt, de hoge energieprijzen en de transitie naar een klimaatneutrale economie.

Onze aanpak richt zich daarom op:

Europa, Rijk en Regio

Om innovatie te stimuleren is een breed instrumentarium nodig aan subsidies (Europees, nationaal en provinciaal) en revoluerende financiering. Via Impuls Zeeland helpen we startende en innoverende bedrijven in verschillende sectoren. We werken samen met de sector en kennisinstellingen aan de Foodagenda en de Visserij-agenda om het ondernemerschap op het gebied van landbouw en visserij te versterken en te ondersteunen met actieve lobby bij Rijk en Europa. Tenslotte gebruiken we ons partnerschap bij verschillende Europese subsidieprogramma's (OP-Zuid, POP 3 en diverse Interreg-programma's) en het Rijk (Regio Deals) om innovatieve projecten in Zeeland te realiseren.

Vestigingsklimaat, talent en kennis

Een gezonde economie heeft een passende onderwijs-, kennis-, en onderzoekinfrastructuur, en de beschikbaarheid van goed personeel en goede ondernemers. We geven daarom uitvoering aan het programma Campus Zeeland, en werken aan het oprichten van een Delta Kenniscentrum. Bij Zeeuwse bedrijven is de komende jaren behoefte aan duizenden arbeidskrachten. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt vraagt het flinke inspanningen om daarin te voorzien. Hierbij zal niet alleen het arbeidspotentieel binnen Zeeland beter benut moeten worden, maar zal ook een flinke inspanning geleverd moeten worden om mensen van buiten Zeeland aan te trekken. De actuele maatschappelijke opgave is het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te leven, te werken en te studeren.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht

Zeeland heeft een goed klimaat voor ondernemers die met vindingrijkheid en durf innovaties omzetten in concrete producten of diensten. Tegelijk blijkt ook dat investeringen in innovatie en R&D achterblijven bij de rest van Nederland. De innovatiekracht van bedrijven is belangrijk voor de concurrentiekracht van Zeeland. De innovatiekracht van Zeeland moet verder versterkt worden. Belangrijk omdat we op deze wijze de innovatiekracht van de Zeeuwse topsectoren ook gebruiken om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Zo sluiten we aan bij het (missiegedreven) Rijksbeleid.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie

Het verduurzamen van de industrie, maar ook het pakken van kansen door middel van vernieuwing en verduurzaming in bijvoorbeeld de logistiek, de landbouw en de recreatieve sector, is van groot belang voor het economisch perspectief van Zeeland op de (middel)lange termijn. Via het begrotingshoofdstuk Energie en Klimaat wordt hier invulling aan gegeven. Het ontwikkelen van een circulaire en biobased economie vindt u wel in dit begrotingshoofdstuk terug. Het gaat om het sluiten van kringlopen, bij voorkeur op regionale schaal, in combinatie met het waarde-behoud van materialen en het stimuleren van circulariteit in de ketens.

Speerpunten

Het versterken van de regionale economie doen we door in te zetten op:

Europa, Rijk en Regio:

- Uitvoering te geven aan de calls van de Europese programma's OP-Zuid, POP/NSP/GLB, Interreg Vlaanderen-Nederland en Interreg B en C: bij alle openstellingen zijn Zeeuwse aanvragen gehonoreerd met een subsidiebedrag.
- Verschillende organisaties te ondersteunen die onderdeel uitmaken van de economische basisinfrastructuur. Bijvoorbeeld NV Economische Impuls Zeeland, EN-Zuid, het Roosevelt Institute for American Studies, Dockwize en Economic Board Zeeland.

Vestigingsklimaat, talent en kennis:

- Het versterken van het imago van Zeeland als regio om te leven en te werken en het behouden van het sterke imago als toeristische bestemming.
- Samen met publieke en private partners (ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden) te zorgen dat de arbeidsmarkt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten biedt. Zo kunnen we voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers.
- Het fasegewijs realiseren van de Bèta Campus Zeeland rondom de thema's water, energie en voedsel.
- De Onderwijs- en kennisinfrastructuur op het gewenste niveau te houden.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht:

- Het verstevigen en uitbouwen van het regionale innovatie-ecosysteem en uitvoering te geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.
- Het realiseren en versterken van Kennis- en Innovatienetwerken binnen iedere Zeeuwse economische sector.
- Uitvoering te geven aan de calls van de Europese programma's OP-Zuid, NSP/GLB, Interreg Vlaanderen-Nederland en Interreg B en C: bij alle openstellingen zijn Zeeuwse aanvragen gehonoreerd met een subsidiebedrag.
- De concurrentiepositie te verbeteren en werkgelegenheid te behouden.
- Door in te zetten op innovatie in brede zin, in onder andere de foodsector, kennisontwikkeling, samenwerkingsverbanden en gerichte lobby.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie:

- Verduurzaming industrie (zie hoofdstuk Energie en Klimaat).
- Transitie naar circulaire en biobased economie door het sluiten van kringlopen en het benutten van groene grondstoffen.

Reguliere taken

De Provincie zet zich in voor een sterke regionale economie en duurzame economische groei. Om dit te bereiken werkt de Provincie aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De Provincie zorgt daarom voor goede randvoorwaarden en samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstituten.

Beleidskader

- [Economisch Uitvoeringsprogramma \(2022-2027\)](#)
- [MKB Samenwerkingsagenda en MKB Actieplan \(Rijk-Provincies\)](#)
- [Implementatieagenda Smart Industries \(Rijk\)](#)
- [IBP programma \(Rijk, Provincies, gemeenten\)](#)
- [RIS 2021 - 2027 \(Regionale Innovatie Strategie\)](#)
- [Campus Zeeland](#)

Regio Deal Zeeland: Zeeland in stroomversnelling 2.0

Investeren in een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat.

Op 6 juli 2018 heeft de Provincie Zeeland en het Rijk de Regio Deal Zeeland ondertekend. Hiermee stelt het Rijk € 35 miljoen beschikbaar voor het verbeteren van het Zeeuws Leef- en vestigingsklimaat. Het investeringsprogramma bouwt voort op het advies van de commissie Structuurversterking en werkgelegenheid (Balkenende) en het Investeringsprogramma ZiS 1.0. Dit bestaat uit dertien projecten, onderverdeeld naar de 'pijlers' Kennis en innovatie, Leefbaarheid en Voorzieningen bedrijven. Een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat is de basis voor de economie in Zeeland. Het draagt direct bij aan het maatschappelijk effect dat we met het programma Ondernemend Zeeland beogen.

In 2022 zijn de afgesproken doelen uit de Regio Deal grotendeels bereikt. De Rekenkamer van Zeeland constateerde dit jaar dat Zeeland door de Regio Deal in stroomversnelling is geraakt. Het streven is deze Regio Deal eind 2023 af te ronden. De meeste projecten uit de Regio Deal Zeeland zijn inmiddels ingebed in de bestaande structuren. Hiermee leiden incidentele investeringen tot structurele verbetering in de Zeeuwse economische structuur. De Rekenkamer van Zeeland constateert wel dat Zeeland nu niet achterover kan gaan leunen. De brede welvaart in Zeeland staat nog steeds onder druk.

Maatschappelijk effect

De Provincie Zeeland zet in op versterking van de Zeeuwse economie. Concreet betekent dit:

- Het versterken van de innovatiekracht van het Zeeuwse bedrijfsleven.
- Het verhogen van het Bruto Regionaal Product.
- Voldoende werkgelegenheid én voldoende arbeidsaanbod op alle niveaus (van laaggeschoold tot wetenschappelijk) Groei van de regionale innovatiekracht met focus op de Zeeuwse economische sectoren.
- Een sterk imago van Zeeland dat ervoor zorgt dat mensen hier graag komen leven, cultuur beleven, werken en ondernemen en hun vrije tijd in Zeeland willen doorbrengen.
- Inzet op postcorona maatregelen en energiebesparing om negatieve effecten voor MKB te beperken.

Doelstelling

Concurrentiepositie logistiek

Omschrijving (toelichting)

Zonder logistiek staat alles stil is een veel gebruikt motto. De logistieke sector bevindt zich in een groot veranderingsproces, door de energietransitie, digitalisering, robotisering, datamanagement enzovoort. Het is voor het Zeeuwse bedrijfsleven een enorme opgave die ontwikkelingen allemaal in hun bedrijfsvoering te implementeren. Het bedrijfsleven moet wel meegaan in deze ontwikkelingen om hun marktpositie minimaal te behouden.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Door personele problemen zijn er minder activiteiten gevoerd dan vooraf gedacht. Daarnaast is ook veel aandacht uitgegaan naar de realisatie van de goederenvervoer corridor Zuid. Waar de samenwerking met de Provincies Noord-Brabant, Zuid- en Noord-Holland, de havenbedrijven Moerdijk, Rotterdam, Amsterdam en North Sea Port is geëffectueerd. In 2023 wordt deze samenwerking verder ontwikkeld en wordt er met de partners diverse projecten worden uitgevoerd.

Acties

De energietransitie is een ingrijpend proces. Integrale samenwerking tussen beleidsvelden biedt voordelen.

Omschrijving (toelichting)

De energietransitie in de logistieke sector kent nog vele onzekerheden, zoals hoe groot wordt het aandeel elektrische voer- en vaartuigen. Hoe verloopt de als gevolg daarvan de vraag naar elektriciteit en wat is de impact op het elektriciteitsnet. De kennis van deze ontwikkeling is bij veel betrokkenen onvoldoende en de logistieke sector wacht door de onzekerheid nog af. Echter die tijd is er niet. De provincie vervult een coördinerende rol in deze transitiefase. Voor een groot deel is de strategie vastgelegd in de RES.

De activiteiten van de Provincie in 2022 zullen bestaan uit:

- Uitrol bedrijventerreinaanpak logistiek.
- Het bundelen van uitvoeringskracht met betrekking tot onderzoek (trends van het energiegebruik en de effecten daarvan), implementatie en kennisoverdracht.
- In afstemming met landelijke partners een implementatie strategie ontwikkelen voor laad- en vulinfrastructuur voor weg en water.
- Maatwerkoplossingen bedenken voor specifieke locaties (Central Gate) in de periferie.
- In samenwerking met onze collega's van Energietransitie (RAL) en Ruimtelijke Ordening (herstructureren bedrijven terreinen) en marktpartijen is in 2022 meer in samenwerking met de bedrijven aan projecten gewerkt. Het doel van deze samenwerking is om de logistieke sector optimaal te begeleiden bij de energietransitie en de maatschappelijke kosten van de energietransitie zoveel mogelijk te beperken en de economische ontwikkeling positief te beïnvloeden.
- In samenwerking met partners Europese en landelijke subsidies verweren.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

1. De uitrol van de bedrijventerreinaanpak ligt op schema.
2. Bundelen van de uitvoeringsoverdracht. Het KIC|MPI heeft een pilot gedraaid bij drie MKB-bedrijven in Zeeland. De kennisoverdracht vanuit de procesindustrie leverde bij de drie MKB-bedrijven tot 25% energiebesparing op. Het KIC|MPI heeft nu opdracht gekregen om een plan van aanpak voor 2023 te realiseren. Het doel is om deze werkwijze en onafhankelijke advisering bij meerdere MKB-bedrijven in Zeeland toe te passen.
3. Afstemming met landelijke partners over ontwikkeling van de vul- en laadinfrastructuur. De Provincie Zeeland is lid van de landelijke platforms NAL logistiek en Clean Energy Hubs. Kennisuitwisseling tussen de landelijke overheden en de logistieke en mobiliteitssector vindt plaats. Ook zijn we partner bij de Spronggroep. Dit samenwerking verband van 5 Hogescholen in Nederland voert specifiek onderzoek voor onderzoeksgebieden betreffende energietransitie in de binnenvaart.
4. Maatwerkoplossingen voor specifieke locaties. Gesprekken over dergelijke locaties worden gevoerd. Veelal betreft dit advisering over het samenbrengen van de juiste partijen.
5. De interne samenwerking is en wordt uitgevoerd. Periodiek is structureel afstemmingsoverleg gevoerd en kennis gedeeld.
6. Landelijke en Europese subsidies. Zeeland Connect heeft voor het laatste jaar het OP Zuid-project "Zero Emissie Transport Zeeland onderhanden. In 2023 loopt dit project ten einde. In 2023 wordt getracht een nieuw project met partners in te dienen.

Inspelen op technologische & maatschappelijke veranderingen door het stimuleren van samenwerking tussen sectoren, regio's en overheden. Met als doel de innovatie te stimuleren en "grote" projecten door de Zeeuwse regio te ontwikkelen & uit te voeren

Omschrijving (toelichting)

De Provincie subsidieert een deel van de organisatiekosten van netwerken, met als doel de binding is de sectoren te stimuleren en samenwerking met deze sectoren te borgen. Daarnaast informeert de Provincie de bedrijven over subsidiabele mogelijkheden die door zowel landelijke als Europese overheden beschikbaar worden gesteld. De Provincie neemt deel aan diverse landelijke innovatie

overleggen. Het doel is om de verkregen kennis uit deze overleggen met onze regionale partners te delen. In samenwerking met het KIC|MPI zal verder gewerkt worden aan de robotisering en digitalisering van de proces industrie. In 2022 zullen ook weer initiatieven worden genomen om de toepassingsmogelijkheden van circulaire economie in de procesindustrie te implementeren. In 2022 zal de samenwerking tussen het KIC|MPI en Zephyros verder worden vormgegeven met als doel de innovatiekracht te versterken.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is het samenwerkingsverband "Goederenvervoer corridor Zuid" gerealiseerd met de partners Ministerie van I&W, RWS, de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en de havenbedrijven van Moerdijk, Rotterdam, Amsterdam en North Sea Port en Schiphol. Tevens is een actieagenda voor 2023 ontwikkeld en wordt in 2023 vormgegeven aan een toekomstagenda tot 2030 ten behoeve van de logistieke sector.

Ook is een Binnenvaartoverleg met RWS en North Sea Port gestart, met als doel door samenwerking te verbeteren met de binnenvaart sector de kwaliteit en de effectiviteit van de sector naar een hoger niveau te brengen. Een eerste resultaat is de realisering van het meldpunt Binnenvaart Zeeland.

De samenwerking tussen KIC|MPI en Zephyros is verder vorm gegeven. 2022 heeft in het teken gestaan van kennisdeling en kennisuitwisseling.

Realiseren van het Fiedlab Wind op Zee (Zephyros) in Zeeland

Omschrijving (toelichting)

De netwerken KIC|MPI (procesindustrie) en Zephyros (Wind op Zee) zijn twee belangrijke samenwerkingsverbanden die de innovatiekracht binnen Zeeland versterken. In 2021 heeft het Fiellab Zephyros ruimte gehuurd in het innovatie, test en ontwikkelruimte "De Kaap" gehuurd. Inmiddels zijn er al meerdere bedrijven geïnteresseerd om gebruik te maken van de faciliteit van de Kaap. De vestiging van het Fieldlab Zephyros (maintenance wind op zee) krijgt verder vorm. Daarnaast versterken we de samenwerking met het onderwijs.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Inmiddels is het Fieldlab in gebruik genomen en functioneert onder de merknaam "De Kaap".

Stimuleren samenwerking en innovatie in de logistiek, o.a. via Zeeland Connect

Omschrijving (toelichting)

De K&I netwerken spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van de Zeeuwse bedrijven. De Zeeuwse MKB-bedrijven in de logistieke en de maintenance sector hebben onvoldoende capaciteit en financiële middelen om op de grote innovatieve ontwikkelingen die nu aan de gang zijn in te spelen. De netwerken hebben een meerjarenprogramma opgesteld en maken jaarlijks en activiteiten plan. Door bundeling van de krachten (triple Helix) in de regio wordt de slagkracht groter. De afgelopen jaren hebben de K&I-netwerken hun toegevoegde waarde bewezen. Diverse innovatie Europese projecten (Smart tooling, Autonoom transport Zeeland, Zero Emissie Transport) zijn uitgevoerd of zijn nu onderhanden. Dit beleid is succesvol en wordt gecontinueerd.

De Provincie financiert voor een deel de organisatiekosten van de netwerken. De Provincie controleert

de voortgang door actief deel te nemen aan overleggen en jaarlijks vindt controle plaats bij de verantwoording van het K&I-netwerken.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Via het kennisnetwerk Zeeland Connect verloopt dit voorspoedig. Er zijn vier actielijnen benoemd (autonoom transport, energietransitie, digitalisering/robotisering, netwerken/verbindingen). Daarnaast wordt deelgenomen aan de diverse landelijke initiatieven zoals clean energy hubs, connected transport corridors, Catalyst, en greening corridors. Verder is er deelgenomen aan diverse bijeenkomsten met de andere IPO-leden en de topsector logistiek om de samenwerking in de logistieke sector te verbeteren.

Uitvoeren visie Logistiek i.s.m. Zeeland Connect en uitvoeren van de roadmap met 3 innovatielijnen, waaronder autonoom transport (varen en rijden) en verduurzamen Sector Transport en Logistiek (terminalfaciliteiten en laadinfra)

Omschrijving (toelichting)

De K&I netwerken spelen een belangrijke rol in het meenemen van het bedrijfsleven in de veranderingsopgave in de logistieke sector. Zeeland Connect is een belangrijk logistiek netwerk en heeft vier innovatieprogramma's in uitvoering:

- verbindingen en netwerken
- energietransitie
- digitalisering & robotisering
- autonoom rijden

In 2022 komen de vier actieplannen in uitvoering. De Provincie neemt desgewenst deel aan deze plannen en toetst of deze voldoen aan de Provinciale – en landelijke beleidsprogramma's

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Diverse projecten zijn het afgelopen jaar in ontwikkeling genomen. Het meerjarenprogramma is door de stuurgroep van Zeeland Connect vastgesteld. De actieplannen Zero-emissie logistiek en autonoom transport Zeeland zijn in uitvoering. Een werkgroep ontwikkelt het actieprogramma Digitalisering & Robotisering. Aan diverse landelijke programma's wordt deelgenomen: Joint corridors, Catalyst, Connected Transport Corridors, Clean energy hubs, green deal binnenvaart, binnenhavens en zeehavens.

Vertalen actieprogramma 2020 -2023 van de Topsector logistiek naar regionaal actieprogramma en uitvoering van de goederen vervoeragenda van het Ministerie van I&W, benutten "Haagse en Europese" Middelen.

Omschrijving (toelichting)

In 2022 is het beleid erop gericht dat de Zeeuwse ondernemers en innovators optimaal gebruik kunnen maken van de "Haagse en Europese" middelen. Ondersteuning van netwerken, bedrijven en innovators om gebruik van de middelen te maken is een speerpunt.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Door personele beperkingen zijn de ontwikkelingen achter gebleven bij de vooraf gestelde verwachtingen. Inmiddels is Zeeland Connect weer op volle sterkte en wordt er volop ingezet om met het bedrijfsleven nieuwe innovatieve projecten te starten

Doelstelling

Arbeidsmarkt

Omschrijving (toelichting)

De Zeeuwse arbeidsmarkt is duurzamer en gezonder geworden. Er is een betere aansluiting tussen aanbod van arbeidskrachten en vraag daarnaar van Zeeuwse werkgevers. Hiervoor scherpen we het Aanvalsplan Arbeidsmarkt verder aan en voeren we deze in samenwerking met de triple-helix-partijen uit.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Middels diverse activiteiten (zoals opzetten van een arbeidsmarktmonitor, het binden en boeien van jongeren aan Zeeland en het ondersteunen van projecten gericht op duurzame inzetbaarheid en levenslange ontwikkeling van de beroepsbevolking) zijn stappen gerealiseerd om de Zeeuwse arbeidsmarkt duurzamer en gezonder te maken en de aansluiting van vraag en aanbod te verbeteren.

De activiteiten worden steeds, op constructieve wijze, uitgevoerd in nauwe samenwerking met triple helix partijen. Partijen weten elkaar goed te vinden en bekijken samen hoe landelijke ontwikkelingen in te passen in de duurzame Zeeuwse samenwerking.

Acties

Aantrekken, scholen en trainen van kandidaten voor Zeeuwse sectoren (Techniekpact, Hospitalitypact, Zorgpact, Onderwijspact)

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit. Diverse programma's en activiteiten gerealiseerd: Human Capital call met diverse projecten onder meer in de Zorg (Digitaal Leerplatform), het onderwijs (Meerwaarde pedagogen in de klas, Verrijking Zeeuws Onderwijsarbeidsmarkt) en de vrijetijdseconomie (Op weg naar een duurzame arbeidsmarkt in de Zeeuwse hospitality sector) en het opzetten van een 4de Human Capital call voor 2022 (beschikking volgt begin 2023).

Komen tot een soepele grensoverschrijdende arbeidsmarkt Zeeland – Vlaanderen
Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit met verschillende acties: opdracht netwerkfacilitator Euregio Scheldemond beëindigd; deelname netwerk Eures // partnerschap Grensinformatiepunten geëvalueerd en verlengd / verbinden, faciliteren projecten lerende euregio Scheldemond // participeren in opzet Havenactieplan.

Ontwikkelen en verbeteren van de methodiek en instrumentarium dienstverlening aan onderbenut arbeidspotentieel

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het begeleiden en ondersteunen van onderbenut arbeidspotentieel is primair verantwoordelijkheid van de Arbeidsmarktregio. Binnen het Aanvalsteam Arbeidsmarkt wordt -onder meer met het team Arbeidsmarktregio- nauw wordt samengewerkt om alle kanalen te benutten om werkgevers te voorzien in het grote tekort aan arbeidskrachten. In dit kader is onder meer 'een 'Anders kijken naar werk' ingericht dat middels een gerichte scan binnen een bedrijf in beeld brengt hoe het functiegebouw zodanig in te richten dat door het scheiden van de algemene taken van de de meer gespecialiseerde taken vacatures ontstaan die door een grotere groep werkzoekenden ingevuld kunnen worden dan enkel door specialisten.

Ontwikkelen tool: werving, selectie en plaatsing op basis van competenties

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Deze actie is inmiddels binnen de triple helix samenwerking belegd bij het UWV. De tool zal worden opgenomen in de HR -Toolbox van het HR netwerk Zeeland.

Ontwikkelen van een gestructureerde aanpak gericht op het binden van jongeren aan de Zeeuwse arbeidsmarkt

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit. Onder de naam Eezie zijn diverse activiteiten uitgevoerd om jongeren 'te boeien & binden' aan Zeeland waaronder: Eezie live, Eezie Campagnes (scholieren & eindexamen-campagne), Kick-off Festival.

Opzetten van een warme ontvangst van arbeidsmigranten (uit binnen- en buitenland) (Expat Center, Zeeland Commissionair)

Omschrijving (toelichting)**Kwaliteit (indicator)****Kwaliteit (toelichting)**

Doorlopende activiteit. De Provincie Zeeland heeft voor drie jaar (2023 - 2025) subsidie toegekend t.b.v. Expat Center Zeeland en aan een project om gericht professionals uit binnen- en buitenland aan te trekken t.b.v. Zeeuwse sectoren en/of clusters van werkgevers. Ook wordt vanuit het Aanvalsteam samen met het team Wonen het thema 'huisvesting internationale werknemers' geagendeerd op de geeignende bestaande - en hiertoe nieuw opgezette (regio)tafels.

Opzetten van toolbox voor werkgevers

Omschrijving (toelichting)**Kwaliteit (indicator)****Kwaliteit (toelichting)**

In 2019 is het HR netwerk Zeeland opgericht. In samenspraak met dit netwerk en de betrokkenen bij de human capitalagenda's (hospitality, zorg, techniek, onderwijs) wordt in 2023 gestart met het vullen van de HR-Toolbox voor werkgevers.

Doelstelling

Concurrentiepositie Food

Omschrijving (toelichting)

- a. Eind 2022 is de concurrentiepositie in de aquacultuursector versterkt.
- b. Eind 2022 is de werkgelegenheid in de visserij en aquacultuursector minimaal op hetzelfde niveau.

*acties met betrekking tot 'landbouw' staan in het programma natuur en platteland.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Op het gebied van aquacultuur vervult de provincie Zeeland nog altijd een koploper-functie al gaat men hiermee nu ook in Noord-Nederland serieus mee aan de slag. De werkgelegenheid in de visserij in 2022 is op peil gebleven ondanks de negatieve ontwikkelingen. Opgemerkt wordt dat de nabije toekomst er op dat gebied niet rooskleurig uitziet gelet op de saneringsregeling kottervisserij.

Acties

Als voorzitter van het landelijke Bestuurlijk Platform Visserijoverheden spelen we een actieve rol in de ondersteuning van de visserijgemeenschappen.

Omschrijving (toelichting)

Binnen het landelijk Bestuurlijk Platform Visserijoverheden geven we voortdurende aandacht aan de voorde visserijsector belangrijke dossiers. Denk hierbij aan aanlandplicht, ruimte op zee, Noordzee akkoord en kottervisie.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 hebben we vier vergaderingen gehouden van het Bestuurlijk Platform Visserijoverheden. We hebben voor diverse dossiers aandacht gevraagd bij de minister LNV. Onder andere op het gebied van brandstofcompensatie heeft dit tot direct resultaat geleid. Eind 2022 hebben we in een persoonlijk onderhoud met de nieuwe minister LNV (Adema) onze visie op de toekomst van de Nederlandse visserij uiteengezet.

Ondersteunen van kansrijke innovaties en nieuwe ontwikkelingen in de visserij- en aquacultuursector die kunnen leiden tot nieuwe bedrijvigheid of een hogere toegevoegde waarde in de keten. Hiertoe ondersteunen we ten minste 4 initiatieven.

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Wij maken deel uit van de Taskforce Mosselkweek Voordelta die in 2023 enkele pilots wil realiseren om de mogelijkheden van mosselkweek in de Voordelta in beeld te brengen. Binnen de Taskforce oesterkweek werken we aan een intentieovereenkomst tussen oesterkwekers, natuurorganisaties en overheden. Op innovatieve wijze kweken van oesters maakt hier deel van uit. Een project ter stimulering van visserij in windparken heeft geen doorgang gevonden doordat het Rijksbeleid dit belemmerde. Inmiddels wordt het project op andere wijze ingestoken. Binnen de aquacultuursector hebben we innovaties ondersteund op onder andere het gebied van zilte teelten (vertical farming).

Stimuleren verdere ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuur.

Omschrijving (toelichting)

Wij inventariseren de ruimtelijke mogelijkheden voor bestaande en nieuwe ondernemers op dit punt.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Wij voeren gesprekken met partijen die interesse tonen in binnendijkse aquacultuur. De belangrijkste vraag hierbij is vaak het vinden van geschikte locaties. De gemeente Schouwen Duiveland onderzoekt momenteel de mogelijkheden een aquacultuurterrein te realiseren.

Versterken van de Zeeuwse economische clusters agrofood en aquacultuur door middel van haalbaarheidsonderzoeken en demonstraties vanuit de provinciale innovatieregeling Zeeland in Stroomversnelling;

Omschrijving (toelichting)

De regeling ZIS richt zich op de voorkant van de keten. Het onderzoeken van de haalbaarheid en demonstratie van nieuwe initiatieven vormen speerpunten hierbinnen.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Binnen het subsidieprogramma Zeeland in Stroomversnelling zijn onder andere de volgende initiatieven financieel ondersteund: ketensamenwerking in Food - meerwaarde van blokchaintechnologie, Vertical Farming zilte gewassen en haalbaarheid emissie-arme kotters.

We nemen actief deel in projecten om te komen tot nieuwe vormen van schelpdierkweek.

Omschrijving (toelichting)

Binnen de tastforce mosselkweek Voordelta onderzoeken we de mogelijkheden om mosselen op de Noordzee te kweken. Binnen de tastforce duurzame oesterkweek onderzoeken we de mogelijkheden lange termijn perspectief te bieden voor oesterkweek in combinatie met natuurbehoud en ontwikkeling.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Binnen zowel de mossel- als de oestersector wordt gezocht naar nieuwe vormen van kweek. In het eerste geval betreft dat kweek in de waterkolom (Voordelta), in het tweede geval kweek op tafels in de Oosterschelde. Beide trajecten liggen op schema.

Wij ondersteunen de netwerkorganisaties Zeker Zeeuws en Food Delta Zeeland in hun werkzaamheden de Zeeuwse Foodcluster verder te versterken;

Omschrijving (toelichting)**Kwaliteit (indicator)**

Kwaliteit (toelichting)

Aan beide organisaties is in 2022 een activiteitensubsidie verleend. Samen met financiering door het bedrijfsleven heeft dit geleid tot een groot aantal uitgevoerde activiteiten en nieuwe projecten. Zo heeft FoodDelta Zeeland vanuit de activiteitensubsidie deelgenomen aan meerdere projecten binnen Zeeland in Stroomversnelling (o.a. Protein Delta Zeeland en Young Food professionals) en organiseerde Stichting Zeker Zeeuws een zeer succesvolle publiekscampagne voor “Streekproducent van het Jaar”. Tevens is door de structurele activiteiten van Stichting Zeker Zeeuws (o.a. communicatie en keurmerkbeheer) veel aandacht gegenereerd voor Zeeuwse streekproducten en -producenten.

Doelstelling

Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers

Omschrijving (toelichting)

Eind 2022 heeft behoud van werkgelegenheid en behoud van bedrijven plaatsgevonden.

Eind 2022 is de economische structuur ten behoeve van acquisitie en regionale samenwerking verbeterd ten behoeve van versterken innovatiekracht.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Waar 2021 in het teken van Corona stond, volgde in de loop van 2022 de Oekraïne crisis. De acquisitie door Impuls Zeeland heeft in 2022 vijf nieuwe bedrijven voor Zeeland opgeleverd. Twee bedrijven zijn daarnaast voor Zeeland behouden gebleven. Hiermee was 433 FTE werkgelegenheid gemoeid. Het totaal geïnvesteerd vermogen door deze bedrijven bedroeg: € 51.335.000.

De acquisitiestrategie is (in lijn met provinciaal en landelijk beleid) gewijzigd van “volume to value” met bedrijven die zich richten op vernieuwende, duurzame technologie of industrie en daarmee een aanvulling zijn op het ecosysteem in Zeeland. Impuls Zeeland heeft daarnaast een aantal grotere Zeeuwse bedrijven kunnen helpen met het zoeken naar de juiste locaties en het aanreiken van de correcte informatie inzake incentives en subsidies.

Acties

Deelnemen aan platform ENZuid (Economisch Netwerk Zuid Nederland)

Omschrijving (toelichting)

Vanaf 2020 neemt Provincie Zeeland deel in Economisch Netwerk Zuid Nederland (ENZuid). Hierin werken de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland samen met de Triple Helix organisaties in Zuid-Nederland, waaronder Economic Board Zeeland. De ontwikkelingsmaatschappijen zijn eveneens aangesloten bij het netwerk.

In 2020 is vanuit ENZuid op basis van de gezamenlijke economische agenda's ingezet op de verduurzaming van de procesindustrie, met het traject “Groene chemie, duurzame economie”.

Dit leidde in 2021 tot een programma en actieagenda, gedragen door de deelnemende industriële partners, dat zelfstandig verder gaat. Samenwerking tussen de drie zuidelijke provincies is belangrijk voor de lobby naar Rijk en Europa. Voor 2022 wordt het thema Circulaire economie verkend.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Dit jaar vond een topontmoeting plaats over de aanpak in Zuid-Nederland voor Groene Chemie en Circulaire Bouw. In de loop van 2022 is aanzet gegeven voor een aantal concrete projecten met circulair bouwen en is besloten een programmatische aanpak voor circulair bouwen te ontwikkelen. Hiertoe is een begeleidingscommissie ingesteld en een kwartiermaker aangesteld.

Dockwize: uitvoering van de prestatieafspraken

Omschrijving (toelichting)

We maken prestatieafspraken over de uitvoering van overkoepelende activiteiten uit het meerjarenplan "Dockwize: Your Innovation Hub 2022 - 2025". Hoofddoel is structuurversterking door het aanjagen van innovatie, groei en innovatie.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 heeft Dockwize vormgegeven aan hun eigen groeitraject, gericht op het strategisch meerjarenplan. Daarin heeft Dockwize meer focus aangebracht. De programmalijn is doorontwikkeld naar "Jouw Programma" met een modulaire opbouw en de flexibele schil van experts en coaches is uitgebreid. Om bij te dragen aan de Zeeuwse klimaatdoelen (RES) is er een meerjarenplan opgesteld voor verduurzaming van het pand. De Dockwize community is verder uitgebreid. Daarnaast is Dockwize nadrukkelijk betrokken bij de ontwikkeling van de KAAP en de Open Manufacturing Campus in Middelburg.

Enkele van de successen van Dockwize uit 2022:

- De hoogste vergaderomzet ooit gemaakt.
- De landelijke top 3 van 'Stagebedrijf van het jaar' behaald.
- 43 partners verwelkomt en 33 huurders verbonden in de incubator.
- Vijf projecten geactiveerd in De KAAP.
- Jouw Programma gelanceerd (en er werden al 95 modules afgenomen).
- Twee challenges georganiseerd omtrent de energietransitie voor Stedin en Zeeuwind.
- 339 deelnemers hebben een programma bij Dockwize gevolgd, van student tot groeibedrijf.
- Het eerste Intrapreneurship programma met DELTA Energie succesvol afgesloten.
- Drie zogenoemde "FuckUP Nights" georganiseerd.
- Bijna elke week een netwerklunch en elke maand een Eat, Meet & Learn georganiseerd

Het opstellen van een agenda voor de effecten van een digitale transformatie

Omschrijving (toelichting)

Als uitwerking van de in 2021 vastgestelde "verkenning Digitale Agenda" is een 'uitvoeringsplan Digitale Agenda' voorzien. Waar in de "verkenning Digitale Agenda" de focus lag op het inzichtelijk maken van de te kiezen hoofdthema's en de daarbinnen te agenderen onderwerpen, zal in de uitvoeringsagenda de focus liggen op de uitwerking daarvan. Daarbij zal het gewenste ambitieniveau, de rol en de betrokkenheid vanuit de provincie om daar invulling aan te geven centraal staan.

Tevens brengen we de samenhang met andere ontwikkelingen op het gebied van digitale transformatie, zoals de Interprovinciale Digitale Agenda, in beeld.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Met het opstellen en vaststellen van de het uitvoeringsprogramma Digitale agenda (UDA) is een vervolg gegeven aan de Verkenning. Doel van het UDA is met inzicht, focus en verbinding een bijdrage leveren aan versnelling van digitale transformatie ten bate van de Zeeuwse ambities. Met de geselecteerde projecten wordt focus aangebracht en worden projecten waar dat meerwaarde heeft, onderling verbonden. Bij de geselecteerde projecten is het ambitieniveau nog niet altijd voldoende beschreven en duidelijk. Omdat veel van de projecten eigen financiering hebben is het beschikbare budget voor de uitvoering van de Digitale Agenda in 2022 niet volledig besteed. In 2023 komen er projecten in uitvoering (Digital Twin, LoRaWan-Zeeland, sensing) die de digitale transformatie zichtbaar in versnelling brengen. Vanaf 2024 zijn structurele middelen nodig (175-250K per jaar) om deze ontwikkelingen een goede basis te geven. Genoemde projecten vormen de basis infrastructuur om data voor diverse maatschappelijke opgaven inzichtelijk te maken.

Met de SER Zeeland maken we prestatieafspraken op het sociaaleconomisch terrein

Omschrijving (toelichting)

- Over het uitvoeren van onderzoek.
- Over het geven van advies.
- Over het organiseren van themabijeenkomsten over ontwikkelingen die gevolgen hebben voor werkgevers en werknemers.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het bestuur van de Stichting SER-Zeeland heeft besloten de Stichting SER-Zeeland te ontbinden.

Ondersteunen algemene netwerk-, acquisitie en representatieactiviteiten

Omschrijving (toelichting)

Met het oog op het behalen van concrete resultaten voor Zeeland en om de acquisitiekracht te versterken onderhouden we nauwe contacten met het netwerk.

We organiseren daarvoor 1x per jaar een strategisch overleg met:

- North Sea Port,
- Invest in Zeeland,
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,
- NFIA,
- Trade and Innovate.

Bestuurlijk en ambtelijk faciliteren we bovenstaande organisaties bij de acquisitie van en het behouden van (internationale) bedrijven.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Impuls Zeeland FDI (Foreign Direct Investments) & International Trade is partner in het landelijke Invest in Holland netwerk.

In 2022 heeft strategisch overleg plaatsgevonden met Invest NL, Trade and Innovate NL, North Sea Port, Impuls Zeeland en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Ook de Economic Board Zeeland was vertegenwoordigd.

Gespreksonderwerpen hadden betrekking op zowel de acquisitie van (kansen voor Zeeland) als het behouden van (internationale) bedrijven voor Zeeland.

Ondersteunen van de Zeeuwse ondernemers (starters en MKB)

Omschrijving (toelichting)

Door onder andere:

- De MKB Samenwerkingsagenda en het MKB Actieplan (voor het 'brede' MKB) waar kansrijk verder uitwerken.
- Met het OZO en andere betrokken partijen vanuit de Bestuurlijke Taakgroep Economie onze rol vervullen in het herstel en versnellen van de regionale economie vanuit het Post-corona Versnellingsplan Zeeland.
- Uitvoering geven aan MKB-deal Digitaal Doen Zeeland met het ministerie EZK.
- Vanuit Zeeland deelnemen aan European Digital Innovation Hub (EDIH).
- Het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende instrumenten gericht op familiebedrijven.
- Het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende innovatiefinancieringsinstrumenten.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

- Vanuit het programma Digitaal Doen Zeeland zijn dit jaar 11 events georganiseerd, met thema's zoals VR/AR, robotica en AI, eyetracking, gamification en social media.
- Eind 2022 is gestart met de European Digital Innovation Hub (EDIH), in samenwerking met onder andere de provincies Noord-Brabant en Limburg, de ROM's Impuls Zeeland, BOM, LIOF, REWIN en Midpoint Brabant en partners zoals FME en TNO.
- Dit jaar is een pilot gestart gericht op familiebedrijven, waarin onder andere een plan van aanpak voor het bedrijfsopvolgingsproces en een ecosysteem van partners wordt ontwikkeld gericht op ondersteuning bij bedrijfsopvolging.
- In 2022 is verder uitvoering gegeven aan het opbouwen van een Zeeuws Informal Investing Network (ZIIN). Doel is de uitbreiding van het Zeeuwse innovatie-ecosysteem (investeren-kennis-netwerk). Hieraan werkten ook Rabobank en Impuls mee. Inmiddels is van 20 Informals het profiel vastgelegd en is de samenwerking, ook op het gebied van fondsvorming en doelgroepen, verkend. Het netwerk heeft ook nadrukkelijk oog voor familiebedrijven in Zeeland. De eerste investering vanuit het netwerk is in 2022 gerealiseerd. Zeven

ondernemers hebben deelgenomen aan een masterclass van de ZIIN-academy.

Uitvoering prestatieafspraken door Impuls Zeeland

Omschrijving (toelichting)

Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie staat voorop (met groei van werkgelegenheid) door;

- Business development en uitvoering van projecten.
- Enerzijds acquisitie van bedrijven, investeringen van elders en anderzijds behoud van bedrijven.
- Werk te maken van innovatiefinanciering.
- Het aansporen van internationale handelsbevordering (Trade & Innovate).

In het deelnemingenbeleid van de Provincie is vastgelegd dat Provinciale Staten jaarlijks het werkplan en jaarverslag van Impuls ontvangt.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Als aanjager ontwikkelt Impuls Zeeland nieuwe initiatieven en projecten in regionale en (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Dit doet Impuls vanuit drie kerntaken:

- investeren
- internationaliseren
- innoveren

De prestatieafspraken in 2022 hadden betrekking op deze clusters. Provinciale Staten hebben conform ons deelnemingenbeleid het werkplan, de begroting en het jaarverslag ontvangen.

Uitvoering prestatieafspraken door Roosevelt Institute for American Studies

Omschrijving (toelichting)

Activiteiten: lezingen voor studenten, publiekslezingen, studentenexcursies aan RIAS door verschillende universiteiten, beursprogramma's, organisatie uitreiking T. Roosevelt American History Award, organisatie internationaal congres, organisatie publiekssymposium in samenwerking met UCR, organisatie NASA Amerikanistendag.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit. Activiteiten uitgevoerd door het RIAS dragen bij aan de ambitie van Campus Zeeland om een gezonde onderwijs-, kennis- en onderzoekinfrastructuur te realiseren passend bij de Zeeuwse (economische) opgaven. In dat kader zijn de volgende activiteiten binnen drie prestatievelden volgens planning uitgevoerd:

1. Zeeuwse thema's (Lezing mensenrechten Nikole Hannah-Jones, UCR Essay-prijs, Kennisplatform Slavernijverleden Zeeland, Herdenking 40 jaar Four Freedoms Awards, webinars);
2. Graduate School (internationale PhD congressen, studentenbeurzen, T. Roosevelt American History Award MA Scriptieprijs);
3. Onderzoeksinstituut NAS Hub (beursprogramma's, (studenten)conferentie, NAS Amerikanistendag, gasthoogleraarschap).

Uitvoering prestatieafspraken door Zeeuwse Milieufederatie (ZMf)

Omschrijving (toelichting)

We hebben afspraken gemaakt met de Zeeuwse Milieufederatie om projecten uit te voeren die passen binnen het economisch-, omgevings- en energiebeleid. De ZMf versterkt de relatie tussen ecologie en economie.

In 2022 ligt de focus van de ZMf op de volgende drie pijlers:

- Duurzaamheid, circulaire Economie & energietransitie;
- Deltawateren;
- Ruimtelijke Ordening & Landschap.

De ZMf denkt en werkt mee aan voorbeeldprojecten, waarbij zij samenwerken met burgers, (mede)overheden, onderwijs- en kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke 'groene' organisaties.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De Zeeuwse Milieufederatie heeft in 2022 gewerkt aan drie pijlers namelijk een duurzame samenleving, een gezonde leefomgeving en veerkrachtige ecosystemen. Binnen deze drie pijlers lag de focus op de thema's Circulaire Economie, Duurzaamheid & Energietransitie, Ruimtelijke Ordening & Landschap en Deltawateren.

Hierbij varieerde de rol van de ZMf van het vertegenwoordigen van de eigen achterban, het beschermen van kwetsbare natuur tot het stimuleren en faciliteren of realiseren van innovaties en duurzame ontwikkelingen.

De prestatieafpraak Circulair Ambacht centrum is aangepast naar een uitgave van het magazine Wantij gewijd aan het onderwerp circulaire economie.

Als extra heeft de ZMf in 2022 het VernieuwersLAB opgezet. Dit is een burgerinitiatief dat streeft naar een Zeeland waar we nu en in de toekomst trots op mogen zijn. Het is een platform voor mensen die sociaal-maatschappelijke vraagstukken willen oplossen en die willen bouwen aan een duurzame toekomst. Het VernieuwersLAB creëert versterking van het netwerk van de deelnemers. Een netwerk dat dwars door sectoren en systemen loopt.

Doelstelling

Campus Zeeland

Omschrijving (toelichting)

De Zeeuwse economie is op termijn versterkt en innovatiever geworden. Dit doen we door realisatie van Bèta Campus Zeeland, (economische) kennis- en innovatienetwerken, programma's en projecten, en door behoud en versterking van onderwijs en onderzoek van PO - WO in Zeeland.

Bèta Campus Zeeland wordt in fases gerealiseerd, samen met het Joint Research Center, de nieuwe opleidingen en onderzoekstrajecten binnen HZ/UAS en UCR (UCR Engineering & Innovation), het Delta Kenniscentrum en de samenwerking met UGent rondom Deltavraagstukken Vlaanderen/Nederland. Focus ligt op de speerpunten Water, Energie en Biobased/Food.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Mijlpalen van de gefaseerde ontwikkeling van de Bèta Campus waren in 2022 de opening van het Joint Research Center en het gezamenlijke businessplan van de zes founders van het Delta Climate Center (DCC) dat in juli 2023 van start zal gaan. Onderdeel van het DCC wordt onder meer het onderzoeksprogramma van de Vlaams-Nederlandse samenwerking en een aantal nieuw te ontwikkelen opleidingen bij Scaldia en HZ rondom water, energie en voedsel. Hiermee ontstaat stapsgewijs een consistent onderwijsonderzoekscenter, rondom transitie ten behoeve van een klimaatbestendige en welvarende Delta.

De Kennis- en Innovatienetwerken zijn verder versterkt, hebben projecten en programma's ontwikkeld en zijn steviger verbonden met elkaar en de regionale opgaven. Projecten binnen het onderwijs (RIAS, VO-Zeeuws-Vlaanderen, onderzoeken opties internationalisering) dragen bij aan een stevige Zeeuwse onderwijsonderzoekinfrastructuur.

Om focus en samenhang aan te brengen tussen de verschillende programma's, initiatieven, instellingen en organisaties die de laatste tijd ontwikkeld en/of versterkt zijn en een rol spelen in het eco-innovatiesysteem is er gestart met het verkennen van de mogelijkheid om een Campus-Innovatie Cluster in Zeeland op te zetten. Dit zou tevens tot verdere groei kunnen leiden van kennisintensieve werkgelegenheid, de maatschappelijke impact van onderzoek, de verbinding van onderwijs en beroepspraktijk en de leefbaarheid in Zeeland (aantrekking studenten & onderzoekers, toename voorzieningen voor studenten, inwoners). Kortom: tot een verdere versterking en innovatie van de Zeeuwse economie.

Acties

Onderbrengen onderzoeksprogramma Vlaanderen-Nederland Deltavraagstukken bij Delta Kenniscentrum

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het onderzoeksprogramma Vlaanderen-Nederland Deltavraagstukken wordt ondergebracht bij het Delta Climate Center (DCC) i.o. Het DCC zal starten in juli 2023.

Opening en start opleidingen aan het Joint Research Center

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Opening en start opleidingen aan het Joint Research Center. De opening en ingebruikname van het JRCZ heeft om diverse redenen vertraging ondervonden. Op 15 december 2022 is het JRCZ onder grote belangstelling van genodigden officieel geopend. De gebruikers (studenten, docenten en onderzoekers) zullen het JRCZ met ingang van het tweede semester studiejaar 2022-2023 in gebruik nemen.

Start Delta Kenniscentrum

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Bij het DCC zijn meerdere partijen betrokken. De samenwerking tussen mbo, hbo en wo die opgezet wordt is uniek in Nederland. Daarmee is het een complex proces dat zorgvuldig doorlopen moest worden. Alle energie die door de 6 Founders (FF: Scalda, HZ, UCR, NIOZ, UU, WUR) is gestopt in een goed en gedragen plan vertaalt zich in het succes van het centrum.

Tijdens de stuurgroep Wind in de Zeilen (WiZ) van 15 dec. 2022 is een deelbesluit genomen over het door de FF ingediende DCC-plan. De stuurgroep besloot akkoord te gaan met het DCC-plan, onder de voorwaarde dat een aantal onderdelen, waaronder de businesscase, het bestedingsplan en een consultatieronde nog nader moeten worden uitgewerkt. Het finale besluit over het totale DCC-plan neemt de stuurgroep in een extra vergadering in het eerste kwartaal van 2023.

Verbinden tracks Engineering en Innovation aan (Zeeuwse) onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur en bedrijfsleven/opgaven

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit. De verbinding van UCR E&I met de Zeeuwse onderwijs/onderzoekinfrastructuur en bedrijfsleven is het afgelopen jaar gerealiseerd middels:

- Het (mogelijk) delen van UCR faciliteiten met onder meer het Waterschap Scheldestromen en de Engineering-afdeling van de HZ.
- Contacten met scholen: Stages VWO-leerlingen (CSW en Nehalennia); begeleiding van Technasium leerlingen (het Goese Lyceum) bij hun 'masterproof';
- Deelname aan de jaarlijkse Techniek Experience voor Zeeuwse middelbare scholieren in Zeeland; studentenprojecten waarbij studenten UCR met externe partijen werken aan (afstudeer)opdrachten (zowel met onderwijs- en kennisinstellingen: SCALDA, HZ en NIOZ als met Zeeuwse bedrijven en andere organisaties: ADRZ, Zorgsaam, Hudson, DSD, DOW).

Versterken businessmodel, organiserend vermogen in intersectorale samenwerking tussen de al bestaande netwerken (professionaliseren en verbinden met eco-systeem)

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit.

In deze periode is, zowel vanuit Campus Zeeland als vanuit Impuls Zeeland en Dockwize, vooral ingezet op het onderhouden van contacten met de programmamanagers van de K&I netwerken bilateraal en middels bijeenkomsten onder meer over mogelijkheden subsidieregelingen OP Zuid en Europa.

De K&I netwerken hebben diverse fysieke - en online bijeenkomsten georganiseerd voor hun netwerk en andere belangstellenden waar bedrijven kennis en ervaring uitwisselen, bijvoorbeeld via interactieve innovatie sessies, webinars, online vragensessies Impuls Zeeland etc.

Adviesbureau KplusV heeft in opdracht van Campus Zeeland een rapport uitgebracht over de huidige stand van zaken van de ontwikkeling van de Kennis & Innovatienetwerken, de impact van de netwerken op de regionale economische ontwikkeling en het effect van het beleid van Campus Zeeland op de groei van deze netwerken. De aanbevelingen worden in Q1 2023 besproken met de netwerken, betrokken organisaties en gremia en vertaald in concrete uitvoering.

Versterken gehele onderwijs- en onderzoekskolom van PO - WO

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Doorlopende activiteit.

Er is regelmatig contact en afstemming met de hele onderwijs- kenniskolom; er zijn verbindingen - en relaties gelegd tussen het onderwijs/onderzoek en nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het Delta Kenniscentrum, het Kenniscentrum Ondernijning en de verdere verbinding van RIAS aan de Zeeuwse opgaven en er zijn opnieuw stappen in het onderzoek naar een mogelijk Zeeuws aanbod op gebied van internationaal onderwijs.

Aan het Transitiearrangement VO Zeeuws Vlaanderen is een laatste subsidie verleend voor het project Kansrijk (In 2018 heeft Provincie Zeeland zich samen met de Rijksoverheid, Zeeuws-Vlaamse gemeenten en het bestuur van Stichting Voortgezet Onderwijs Zeeuws-Vlaanderen ingezet om een breed, thuisnabij en kwalitatief hoogwaardig onderwijs te waarborgen voor elke leerling in Zeeuws-Vlaanderen.

Het oorspronkelijke Transitiearrangement liep af op 31 juli 2022. GS hebben in juli ingestemd met het verzenden van een intentieverklaring –onder voorwaarden- aan VO Zeeuws-Vlaanderen voor deelname aan een nieuw Transitiearrangement voor de periode 2023-2026. In december is besloten voor de laatste maal subsidie te verlenen aan VO Zeeuws-Vlaanderen ten behoeve van het Transitiearrangement 2023-2026 VO Zeeuws-Vlaanderen; project Kansrijk).

Doelstelling

Innovatie infrastructuur en - fondsen

Omschrijving (toelichting)

Eind 2022 zijn er nieuwe innovaties gerealiseerd en is vergroting van de concurrentiekracht van bedrijven in Zeeland tot stand gekomen.

In het kader van '*Wind in de zeilen*' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. Jaarlijks stort het Rijk € 5 mln (2020-2023).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In het kader van '*Wind in de zeilen*' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. Stortingen verlopen conform schema.

Acties

Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking

Omschrijving (toelichting)

Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking.

- Met de Subsidieregeling MKB innovatiestimulering Topsectoren Zuid-Nederland (MIT Zuid) wordt decentraal uitvoering gegeven aan stimulering van innovatieve haalbaarheids- en R&D samenwerkingsprojecten. Stimulus Programmamanagement treedt op als uitvoeringsorganisatie.
- Voor 2022 streven we naar toekenning van tien subsidies voor Zeeuwse haalbaarheidsprojecten en zes subsidies voor Zeeuwse R&D samenwerkingstrajecten.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Ook in 2022 is een cofinancieringsbijdrage aan de MKB Innovatiestimulering Topsectorenbeleid (MIT) regeling verleend. De subsidie is voor het stimuleren van innovatie in het MKB door middel van haalbaarheidsonderzoeken en Research & Development samenwerkingsprojecten. Voor het MIT Zuid 2022 is € 11,9 miljoen ingezet voor projecten die bijdragen aan de versterking van de innovatiekracht van het Zuid-Nederlandse MKB. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat draagt hier de helft aan bij, evenals de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland gezamenlijk. In 2022 zijn negen Zeeuwse haalbaarheidsonderzoeken met een totaal subsidiebedrag van € 178.208 toegekend en vier Zeeuwse ondernemers kregen goedkeuring op hun Research & Development samenwerkingsprojecten met een totaal subsidiebedrag van € 755.911.

Eind 2022 is goedkeuring gegeven aan het Interreg Vlaanderen-Nederland project 'CrossRoads Vlaanderen-Nederland'. Het project zal de komende jaren bedrijven ondersteunen in hun product- en procesinnovaties. Met deze goedkeuring wordt, inclusief cofinanciering, ruim 24.8 miljoen euro in de Vlaams-Nederlandse grensregio geïnvesteerd. Hiervan komt de helft uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Met CrossRoads willen Interreg Vlaanderen-Nederland, VLAIO

Team Bedrijfstrajecten, Economische Impuls Zeeland, REWIN, de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij), LIOF en Innovation Quarter het bestaande potentieel in de grensregio een flinke duw in de rug geven door KMO's en MKB's te ondersteunen in de zoektocht naar de perfecte partner van over de grens en hun gezamenlijke innovaties te subsidiëren.

Uitvoering geven aan de Europese programma's waarin Zeeland partner is

Omschrijving (toelichting)

- Voor Zeeland verder vormgeven en tot uitvoering brengen van het Toekomstig Cohesiebeleid 2021-2027. De vijf Strategische hoofdpogaven en de vastgestelde Regionale Innovatie Strategie 2021-2027 (RIS) zijn vertrekpunten. Hierbij nadrukkelijk samenwerken met de Zeeuwse Opgaves en onze Zeeuwse partners (gemeenten, waterschap, bedrijfsleven, Economic Board, Cultural Board en kennisinstellingen), in Zuid-verband, in IPO verband en met Vlaanderen.
- Uitvoering geven aan de Europese programma's 2021. Zeeland is hierin partner samen met OP Zuid, POP3, Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg B en C programma's, EMVAF, 2Zeeën. We willen de mogelijkheden hiervan benutten voor Zeeland.
- Het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door onder andere het Straits Comité en de Scheldemond Raad.
- Voor Zeeland kansrijke nieuwe (Europese) fondsen, zoals JTF, RRF en, onder de noemer Next Generation EU (NGENEU), voor Zeeland optimaal nader operationaliseren en uitvoeren.
- Voor Zeeland kansen rondom Nationaal Groeifonds zo goed mogelijk monitoren en beïnvloeden. Hiermee willen we een optimaal bereik van de vijf Strategische hoofdpogaven en de vastgestelde Regionale Innovatie Strategie 2021-2027 (RIS) bewerkstelligen.
- Ontwikkelingen op het gebied Europese Green Deal (w.o. in het bijzonder Europese Digitale Agenda en Farm2Fork Strategie) monitoren en waar mogelijk optimaal doorvertalen naar de Zeeuwse uitvoering van de Europese subsidieprogramma's.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We hebben het afgelopen jaar uitvoering gegeven aan de openstellingen van OP Zuid, Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg Twee Zeeën en POP 3.

Voor POP 3 wordt binnen deze Europese periode (2014- 2020) naar verwachting de volledige Europese middelen die voor Zeeland beschikbaar zijn benut. De reguliere programmaperiode is met twee jaar verlengd (de zogeheten "transitieperiode"), waarin voor Zeeland zes openstellingen zijn geweest. In 2023 vinden de laatste beoordelingen van projecten plaats. Uiterlijk eind 2024 moet er gerapporteerd worden aan de Europese Commissie over de gehele programmaperiode, inclusief de transitieperiode.

Voor OP Zuid heeft de besluitvorming door de EC over het subsidieprogramma voor de jaren 2020 t/m 2027 in 2022 plaatsgevonden met goed resultaat. Door de vertraagde besluitvorming is er echter in 2022 maar één openstelling geweest (in het najaar). Voor komende jaren wordt uitgegaan van jaarlijks twee openstellingen met de transities (energie, klimaat, grondstoffen, landbouw & voeding en gezondheid) als uitgangspunt. Doordat pas in 2022 de eerste openstelling van deze programmaperiode is geweest, is het cofinancieringsbudget van 2020 en 2021 steeds overgeheveld. De besluitvorming over de aanvragen die bij de najaarsopenstelling zijn ingediend, zal in het eerste kwartaal 2023 plaatsvinden. Daarom is ook het budget 2022 overgeheveld (geheel in lijn met de besluitvorming hierover door PS).

Voor Interreg Vlaanderen-Nederland is één openstelling in 2022 geweest. Beoordeling van de ingediende aanvragen zal in 2023 plaatsvinden.

POP3 heeft in 2022 vijf openstellingen gehad, inclusief twee (doorlopende) openstellingen van LEADER. Van de laatste openstellingen (met grote belangstelling) zullen de besluiten tot zelfs medio april 2023 vastgesteld kunnen worden.

Door het Straits Comité zijn enkele Zeeuwse projecten gesubsidieerd, waarvoor de provincie Zeeland het benodigde subsidiebedrag heeft betaald.

Twee keer per jaar wordt het ERAC rapport over de monitoring van de Europese middelen (in Zuid-Nederland en specifiek Zeeland) naar PS gestuurd, met informatie over de voortgang.

Uitvoering geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.

Omschrijving (toelichting)

ZeelandFM verstrekt 20 financieringsvouchers en 25 vouchers versterking innovatievermogen aan ondernemers die voldoen aan de criteria ondernemerschap, groeipotentie en innovatie voor de inhuur van een financieel specialist om een adviestraject te starten dat leidt tot een sterk verbeterde financieringsaanvraag voor hun plannen of innovatietrajecten te starten of voort te zetten.

Via InnoGo! worden minimaal acht leningen verstrekt aan innovatieve starters/MKB-ers én minimaal 10 starters starters/MKB-ers vinden binnen het netwerk van InnoGo! begeleiding en coaching.

Met het ZPF verstrekken we risicodragend kapitaal, kennis en kunde van de aandeelhouders, het fondsmanagement en hun netwerken, middels aandelenparticipaties en/of achtergestelde leningen aan minimaal vijf innovatieve waarde creërende bedrijven in de (door)ontwikkelfase of de groeifase met een substantiële impact op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Met 'Wind in de zeilen' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. De totale omvang van de storting bedraagt 20 miljoen euro (vanaf 2021, jaarlijks 5 miljoen euro).

Het bestuur van het Investeringsfonds Zeeland BV schat jaarlijks in of de financiële vaste activa betreffende de onderliggende participaties afgewaardeerd moeten worden. Deze inschatting gebeurt op basis van de financiële informatie van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend, gesprekken met de ondernemers en het betaalgedrag over aflossingen en rente.

De doelstelling van het Investeringsfonds Zeeland behalen we door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal. Het eigen vermogen van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend is in de meeste gevallen negatief. Dit brengt met zich mee dat er sprake is van een grote schattingsonzekerheid over de waardering van de deelnemingen en de verstrekte leningen. Deze (schatting)onzekerheid heeft voor de accountant van het IFZ geen afbreuk gedaan aan zijn oordeel.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 heeft Zeeland FM 18 ondernemers geholpen met een innovatievoucher. Deze ondernemers hebben gezamenlijk een bedrag van €100.000 toegezegd gekregen. De doelstelling van Zeeland Financial Matching is om de groei- en innovatieplannen van Zeeuwse studenten, startups, scale-ups en innovatief mkb t/m 15 FTE te stimuleren en te faciliteren. Het doel daarbij is om bij te dragen aan het bevorderen van innovatie, ondernemerschap en de concurrentiekracht van bedrijven, wat de Zeeuwse economie moet versterken.

In 2022 zijn via InnoGo! vanuit 51 unieke leads zeven leningen verstrekt aan innovatieve starters/MKB-ers met een investeringsbedrag van totaal €1.195.000,-. Vier ondernemers hebben intensieve begeleiding ontvangen.

In 2022 is er door het fondsmanagement van ZPF met 38 unieke leads gesproken. Zes bedrijven (innovatie MKB bedrijven) zijn in 2022 financieel gesteund (leningen, achtergestelde leningen en aandelenparticipaties) voor in totaal € 4.050.000.

Voor het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland is met zeven unieke leads gesproken, wat geleid heeft tot twee verstrekte leningen met een totaal van € 450.000.

Door het bestuur van het Investeringsfonds Zeeland BV wordt jaarlijks ingeschat of de financiële vaste activa betreffende de onderliggende participaties afgewaardeerd moeten worden. Deze inschatting gebeurt op basis van de financiële informatie van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend, gesprekken met de ondernemers en het betaalgedrag ten aanzien van aflossingen en rente.

De doelstelling van het Investeringsfonds Zeeland wordt gerealiseerd door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal. Het eigen vermogen van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend is in de meeste gevallen negatief. Dit brengt met zich mee dat er sprake is van een grote schattingonzekerheid ten aanzien van de waardering van de deelnemingen en de verstrekte leningen. Deze (schattings)onzekerheid heeft voor de accountant van het IFZ geen afbreuk gedaan aan zijn oordeel. Het IFZ heeft voor 2022 een goedkeurende controleverklaring ontvangen van haar accountant.

Uitvoering geven aan het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 2.0

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De uitvoering van het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 2.0 en de Regio Deal liggen op schema. Rekenkamer Zeeland constateerde dit jaar dat Zeeland door de Regio Deal in stroomversnelling is geraakt. Het streven is deze Regio Deal eind 2023 af te ronden.

Onderdeel van deze actie is de uitvoering van de subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling. Met deze subsidieregeling worden innovatieve haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten gesubsidieerd. In 2022 zijn 8 haalbaarheidsonderzoeken gesubsidieerd, 7 demonstratieprojecten en 4 projecten in het kader van de Human Capital agenda.

Verlenen van subsidie aan voorstellen ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen

Omschrijving (toelichting)

Ondersteunen en/of subsidiëren van onder andere:

- De Zeeuwse Innovatieprijs Emergo.
- Netwerkbijeenkomst excellerende MKB bedrijven.
- Initiatieven voor het versterken van het Zeeuwse startersklimaat.
- Challenges BioVoice.
- Zeeuws Informal Investors Network.
- De ZomerOndernemer.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op 14 juli vond het seminar 'Toekomstbestendig Ondernemend Zeeland' plaats met als thema 'Ondernemen na crises' over de impact van Corona, de oorlog in Europa en de diverse transitie die op het MKB afkomen. Veerkracht en wendbaarheid zijn hierbij belangrijk.

Als opvolger van de Coronamonitor is het Zeeuws Economisch Bericht (een samenwerking tussen de Provincie Zeeland, Economic Board Zeeland, Impuls en het HZ Kenniscentrum Ondernemen en Innoveren) ontwikkeld. In 2022 verschenen twee edities.

In 2022 is, ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen, subsidie verleend aan de Zeeuwse Innovatieprijs Emergo. Winnaar van zowel de juryprijs als de publieksprijs is Flikweert Vision Technologies uit Ouwkerk.

De Dag van de Ondernemer vond plaats in de vorm van een ondernemersontbijt op het provinciehuis. Zeeuwse ondernemers die in 2022 een prijs of nominatie hebben gekregen stonden in de schijnwerpers. Het college van GS hebben tijdens deze bijeenkomst waardering uitgesproken voor de durf en het doorzettingsvermogen van ondernemend Zeeland.

In 2022 is uitvoering gegeven aan het opbouwen van een Zeeuws Informal Investing Network (ZIIN). Inmiddels is van 20 Informals het profiel vastgelegd en is de samenwerking, ook op het gebied van fondsvorming en doelgroepen, verkend. De eerste investering vanuit het netwerk is in 2022 gerealiseerd.

Doelstelling

Marketing en Imago

Omschrijving (toelichting)

Het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te recreëren, verblijven, leven, werken en studeren. Dit blijft nog steeds een belangrijke opgave.

Een sterker Zeeuws imago helpt bij het aantrekken van toeristen, arbeidskrachten, inwoners en nieuwe bedrijven. De beoogde oprichting van een organisatie voor regiomarketing in 2021 is niet doorgegaan. De uitvoering van de regiomarketing blijft in 2022 voortgezet worden binnen de Provinciale organisatie. Een team van gespecialiseerde medewerkers werkt hier vanuit een gemeenschappelijke basis aan (merk- en marketingstrategie etc.). Zij werken aan de positionering van Zeeland vanuit een samenhangende visie op het toepassen van technologie en het gebruik van data.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is de uitvoering van de regiomarketing uitgevoerd vanuit de provinciale organisatie. Ook is een traject gestart om met een nieuwe positioneringsstrategie te werken aan het herpositioneren van het Zeeuwse imago.

Acties

Continueren van de digitale marktwerking dmv het platform www.zeeland.com en daaraan verbonden social media kanalen. Belangrijk hierbij is in contact te blijven met geïnteresseerde doelgroepen en het aantal fans van Zeeland verder uit te breiden.

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is met succes gewerkt aan het vergroten van onze fanbase. Zowel de bezoekersaantallen van www.zeeland.com als het aantal volgers van onze social media kanalen (Instagram, Facebook, Pinterest, LinkedIn) zijn gestegen. Ook het aantal inschrijvingen op onze nieuwsbrieven is gegroeid. Bovendien hebben we de frequentie verhoogd zodat meer mensen vaker bericht over Zeeland krijgen. Via campagnes op social media die het hele jaar lopen en korter lopende acties voor verschillende doelgroepen hebben we verschillende doelgroepen in contact gebracht met wonen, werken, recreëren en studeren in Zeeland.

De bestaande positionering 'Zeeland Land in Zee' evalueren en waar nodig verder door ontwikkelen in producten en campagnes.

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is in een breed samenwerkingsverband van Zeeuwse netwerkpartners een traject doorlopen waarin de positioneringsstrategie voor Zeeland is doorgelicht. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe strategie 'Bouwen aan de delta van de toekomst' ('Shaping the future delta') die momenteel in diverse trajecten wordt gebruikt als een onderlegger voor keuzes en communicatie. Ook is het een nieuwe basis voor de uitvoering van de gebiedsmarketing.

Het uitvoeren van een nulmeting naar het Zeeuwse imago en de resultaten hiervan verwerken in een vernieuwde merkstrategie (positionering) en meenemen in de uitvoering.

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De begin 2022 uitgevoerde nulmeting naar het imago van Zeeland leerde dat onze provincie vooral gewaardeerd wordt voor de natuur en als toeristische bestemming, maar als vestigingsregio wordt Zeeland niet hoog gewaardeerd. Vooral jongeren van 18 tot 30 jaar vinden Zeeland minder aantrekkelijk, zij vinden Zeeland weinig vernieuwend. De bevindingen van de nulmeting vormden de basis voor de nieuwe positioneringsstrategie 'Bouwen aan de delta van de toekomst'.

Het voeren van campagnes voor specifieke doelgroepen samen met regionale partners (product-markt combinaties) en meewerken aan campagnes van partners.

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is tijdens Concert at SEA de campagne 'Het gras is groener in Zeeland' gelanceerd gericht om mensen te interesseren om te werken in de Zeeuwse zorg, onderwijs, techniek en horeca. Zowel op het terrein van Concert at Sea als met een langer lopende online campagne hebben we deze specifieke doelgroepen kennis laten maken met werken in Zeeland.

Met de samenwerkende natuurorganisaties (De Zeeuwse Natuur) zijn de campagnes 'Altijd Open' en 'Ommetjes' uitgevoerd met als doel om zowel inwoners van Zeeland als beoogde doelgroepen buiten Zeeland te verrassen met de bijzondere Zeeuwse natuur. Ook hier zijn online activiteiten gecombineerd met de inzet van middelen in de fysieke ruimte.

Ook is in 2022 de toeristische campagne 'Zeeuwse Smaken' uitgerold waarmee Zeeland werd geprofileerd als smaakvolle provincie en de Zeeuwse (culinaire) smaken als belangrijk doel van een bezoek aan Zeeland werden gepositioneerd. Met deze samenwerking met vertegenwoordigers uit de toeristische sector wordt ingezet op een betere spreiding in toeristisch bezoek: meer buiten het hoogseizoen en ook naar andere plekken in Zeeland dan de kust.

Doelstelling

Circulaire economie

Omschrijving (toelichting)

Een Zeeuwse vitale economie met circulaire verdienmodellen die is gerealiseerd door het stimuleren van samenwerking in ketens waarbij kringlopen maximaal worden gesloten met bij voorkeur hernieuwbare, groene grondstoffen. Hergebruik van grondstoffen is verbeterd en biomassa wordt verwerkt tot hernieuwbare biobased grondstoffen.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Acties

We helpen mee aan de doorontwikkeling van de Biobased Innovation Garden

Omschrijving (toelichting)

We helpen mee aan de verdere ontwikkeling van de Biobased Innovation Garden. Medio 2021 is het project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. Als de voortgang in 2022 volgens projectplanning loopt, dan kan deze actie als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Medio 2021 is het project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. De projectplanning is in 2022 gehaald. Verwacht wordt dat deze actie in 2023 als daadwerkelijk behaald kan worden beschouwd.

We nemen deel aan stichting Circular Biobased Delta, die o.a. grootschalige businesscases ontwikkelt (zoals Redefinery, Sugar Delta, bio-aromaten) met grote bedrijven en MKB.

Omschrijving (toelichting)

We nemen deel aan stichting Circular Biobased Delta, die onder andere grootschalige businesscases ontwikkelt en ondersteunt samen met grote bedrijven, MKB, kennisinstellingen en overheden. Als de voortgang in 2022 conform CBBB jaarplan loopt, dan kan deze actie te zijner tijd als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

De stichting CBBB is van subsidie voorzien zodat het jaarplan CBBB 2022 kon worden gerealiseerd én de kennis, nodig om projecten 'door te ontwikkelen en op te schalen', kon worden geborgd voor 2023. Via ambtelijk overleg met CBBB is nagegaan welke initiatieven en programma's in 2023 ondergebracht konden worden bij andere organisaties. Ook is gekeken welke projecten, initiatieven zelfstandig konden doorgaan. Een van de uitkomsten is deelname aan het landelijk consortium Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE).

We rollen biobased en circulair inkopen uit binnen Zeeland via 'Maatschappelijk Verantwoord Inkopen' en de koppeling aan de SDG's (Sustainable Development Goals).

Omschrijving (toelichting)

Het actieplan MVI dat in 2021 door GS is vastgesteld met o.a. circulaire / biobased doelstellingen wordt uitgevoerd in 2022. De SDG's (Sustainable Development Goals) zijn leidend. Zowel op nationaal (IPO) als op internationaal niveau (CBCI project) wordt kennis op- en uitgebouwd.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Acties zijn uitgevoerd in programma Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2017-2020 en voortgezet in het actieprogramma MVI 2021. Het platform MVI is gelanceerd en uitgebouwd. Hierin zijn provinciale inkopen gerelateerd aan de Sustainable Development Goals (SDG's). Het Centre of Expertise Biobased Economy ontwikkelt een Nationale Database Biobased Producten op initiatief én met medewerking van Provincie Zeeland én financiële ondersteuning door vijf andere provincies. Het MVI manifest – initiatief I&W - is ondertekend. Het initiatief van het IPO 'circulair inkopen en aanbesteden' wordt actief ondersteund door een vergaande samenwerking met CE beleid. Tot slot is er binnen het Europese CBCI project een – nieuw- framework circular procurement ontwikkeld wat vernieuwend is op landelijk én Europees niveau. De samenwerking met TU Eindhoven (opvolging PDeng) wordt verkend.

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ)

Omschrijving (toelichting)

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ). Als de genoemde kennisinstellingen in 2022 biobased onderwijs- en onderzoek-projecten hebben gerealiseerd waaraan de provincie bijdraagt, dan kan deze actie te zijner tijd als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De uitwerking/verankering van biobased economy binnen de Campus Zeeland ontwikkeling (middels Beta Campus met Joint Research Center) is gaande en loopt de komende jaren nog door. Een voorbeeld waar biobased kennis daadwerkelijk wordt toegepast is het FACET project (toepassing van biobased materialen in de bouw) en het Interreg project 'Lerend netwerk biobouwers'.

We stimuleren circulair bouwen in de verblijfsrecreatie via de projecten 'Circulair beleven' en 'FACET'

Omschrijving (toelichting)

We stimuleren circulair bouwen via het 'K&I netwerk circulair bouwen'. Dit begeleiden we naar zelfstandigheid. We blijven actief in dit netwerk en zorgen zo voor bredere kennis- en project ontwikkeling.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het K&I netwerk is een kennis- en ontwikkelcentrum waar naast Provincie Zeeland ook Impuls, Hogeschool Zeeland (architecten) en bedrijfsleven zijn betrokken. Het vormt makel- en schakelfunctie en bundelt kennis. Wordt in 2023 zelfstandig en werkt samen met Cirkelstad. Inmiddels hebben meer dan 30 bedrijven aangegeven aan te willen sluiten bij dit netwerk. Een Europees project gericht op een marktplaats voor bouwmaterialen wordt verkend evenals de ontwikkeling van projecten in EN Zuid en OP Zuid verband.

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers o.a. via circulair/biobased innovatievouchers

Omschrijving (toelichting)

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers o.a. via circulair/biobased innovatievouchers. Medio 2021 is het vouchers-project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. Als de voortgang in 2022 conform projectplanning loopt, dan kan deze actie te zijner tijd als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Medio 2020 is het voucher-project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. De uitgifte van vouchers door Impuls liep in 2020 en 2021 trager dan oorspronkelijk gepland door de vele Corona-maatregelen. Zie voor inhoudelijke info ook: <https://www.impulszeeland.nl/nl/projecten/circulair-en-biobased-vouchers>. In 2022 is verlenging aangevraagd voor twee jaar. Dit is gehonoreerd voor één jaar met optie voor verlenging, indien in dit jaar voldoende vouchers worden uitgegeven.

We werken aan de ambitie duurzame havens 2.0 samen met Portiz, NSP en Zeeuwse Milieufederatie. Ambities worden ondersteund door de werkgroep Vitaal Sloegebied en Kanaalzone.

Omschrijving (toelichting)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Toekomstbeeld circulaire havens is omgezet naar een bestuurlijk en ambtelijk strategisch integraal afstemmingsoverleg waar 'circulair' onderdeel van is. We stemmen af met North Sea Port District (NOVEX gebied).

Door de thema's, duurzame economische groei, mobiliteit, biodiversiteit en schone lucht en gezonde waterkwaliteit, met elkaar te verbinden krijgen we, vanuit de praktijk en de inhoud, een meer integrale (gebiedsgerichte) benadering waarbij maatschappelijke worden behaald.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beroepsbevolking	195.000	192.000	197.000	197.000	197.000	199.000	207.000
Saldo in- en uitgaande pendel	-16.900	-18.400	-17.900	-17.600	n.n.b.	n.n.b.	- 11.000
Hoog opgeleide beroepsbevolking (% van 15 - 75 jarigen)	48.000	52.000	54.000	52.000	52.000	---	Zeeuws- Vlaanderen: 23,5% Overige Zeeland: 28,4%
Spanningsindicator vraag/aanbod arbeidsmarkt (Q1)	1,29	2,29	3,21	4,32	2,02	1,98	5,88
Huishoudensinkomen (gemiddeld bestedbaar)	39.800	40.900	41.600	43.100	n.n.b.	n.n.b.	45.400

Doelindicatoren

Doelindicatoren	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Stand 2021	Stand 2022	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Werkloosheid		2,8%	3%	3,3%	3,2%	3%	3%	3%

Werkgelegenheid (LISA/CBS)		184.000	184.500	191.600	n nb	184.000	185.000	185.000
Werkgelegenheid groei in % (LISA/CBS)	% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (conform CBS-definitie)	2,2%	0,3%	3,8%	n nb	0,5% p.j.	0,5% p.j.	0,5% p.j.
Bruto Regionaal Product (CBS) in €		14.391.000.000	13.945.000.000	13.995.000.000	n nb	13.579.000.000	1,5% p.j.	1,5% p.j.
Bruto Regionaal Product groei in % * (CBS)	% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar	0,8%	-3,1%	-1,7%	n nb	1,0%	1,5% p.j.	1,5% p.j.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2022	Wijzigingen C2022	Begroting 2022 NW	Rekening 2022	Restant
Lasten					
040101 Arbeidsmarkt	355	486	841	749	-93
040102 Concurrentiepositie food	315	-136	180	127	-52
040103 Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	2.511	314	2.824	2.615	-209
040104 Campus Zeeland	0	897	897	611	-287
040105 Innovatie-infrastructuur en -fondsen	4.766	796	5.563	5.131	-431
040106 Marketing en Imago	1.409	-103	1.305	1.075	-230
040107 Circulaire economie	798	52	850	828	-22
040108 Concurrentiepositie	253	0	253	173	-80
049999 Ambtelijke inzet	4.853	190	5.043	5.215	173
Totaal Lasten	15.260	2.497	17.756	16.524	-1.232
Baten					
040101 Arbeidsmarkt	0	55	55	74	19
040103 Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	0	0	0	0	0
040105 Innovatie-infrastructuur en -fondsen	361	883	1.245	1.206	-39
040106 Marketing en Imago	0	38	38	45	7
040107 Circulaire economie	0	0	0	12	12
Totaal Baten	362	977	1.338	1.337	-1
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-14.898	-1.520	-16.418	-15.187	1.231
Onttrekkingen					
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	-1.631	-9.305	-10.936	-10.936	0
Toevoegingen					
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	1.971	7.395	9.365	9.640	275
Mutaties reserves	-340	1.910	1.570	1.295	-275
Gerealiseerd resultaat	-15.238	390	-14.848	-13.892	956